

AĞRI DAĞI

Yılmaz Güner tarafından çekilmiştir

Volkan Türü: Stratovolkan
Bilinen Son Püskürme: 1840
Zirve Yüksekliği: 5.165 m
Enlem: 39.70°K; 39.42°K
Boylam: 44.30°D; 44.18°D

Ülkemizin, Ermenistan ve İran ile olan sınır bölgesinde yer alan ve 5137 metrelik yüksekliğiyle Türkiye'nin en yüksek dağı olan Büyük Ağrı Dağı ve 3896 m'lik Küçük Ağrı Dağı, birer volkan konisi olup, yaklaşık 17 km'lik yarıçaplı dairesel bir taban üzerine oturmuşlardır. Polijenik bir stratovolkan olan Ağrı Dağı esas olarak ortaç ve asidik lav akıntıları, aglomeralar ve tüflerden meydana gelmiştir. Koniler olasılıkla iki evrede gelişmiştir. Erken Kuvaterner'de her iki koninin esas olarak andezitik stratovolkan yapısı oluşmuş, ikinci evrede (Geç Kuvaterner) ise günümüzdeki morfolojiyi oluşturan en genç ve yeni lav akıntıları ve parazit yan koniler meydana gelmiştir (Blumenthal, 1958). Güner ve Şaroğlu (1987), Ağrı Dağı'nın oluşumunu 11 evrede tamamladığını belirtmişlerdir.

Ağrı Dağı stratovolkanının lavlarında K/Ar yöntemi ile 1.5 milyon yıl ile 20.000 yıl arasında değişen yaşlar elde edilmiştir (Sanver, 1968; Innocenti ve diğerleri, 1976; Nagao ve diğerleri, 1989; Pearce ve diğerleri, 1990; Ercan ve diğerleri, 1990; Notsu ve diğerleri, 1995; Yılmaz ve diğerleri, 1998). Bunun ötesinde çeşitli arkeolojik çalışmalardan faaliyetin tarihsel zamanlarda devam ettiğine ilişkin veriler elde edilmektedir. Ağrı Dağı'nın M.Ö. 3000 yılları sırasında aktif olduğu bildirilmektedir; piroklastik akma çökelleri Erken Tunç Çağı eserlerini ve dönem insanlarından kalanları örter. Karakhanian ve diğerleri (2002), Milattan Önce 2500-700 yılları arasında volkanik kül felaketinin yaşanmış olabileceğini, Alman jeolog Wagner (1848)'in yörede yaşanan 1840 deprem felaketi ile Ağrı Dağı'nda meydana gelen heyelanın Ağrı Dağı volkanından kaynaklandığını düşündüğünü, konuyla ilgili görgü tanıklarının ifadeleri ile aktarmaktadır.

KAYNAKÇA

Blumenthal M M, van der Kaaden G, Vlodayetz V I, 1964. Turkey & Caucasus. Catalog of Active Volcanoes of the World and Solfatara Fields, Rome: IAVCEI, 17: 1-23

- Feraud J, Ozkocak O, 1993. Les volcans actifs de Turquie: guide geologique et itineraires de'excursions. *L'Association Volcanologique Européenne (LAVE)*, 2: 1-82
- Haroutiunian R A, 2006. The historical volcanoes of Armenia and adjacent areas revisited. *Journal of Volcanology and Geothermal Research*, 155: 334-337
- IAVCEI, 1973-80. Post-Miocene Volcanoes of the World. IAVCEI Data Sheets, Rome: *International Association of Volcanology and Chemistry of the Earth's Interior*.
- Karakhanian, A., Djrbashian, R., Trifonov, V., Philip, H., Arakelian, S., Avagian, A., 2002. Holocene-historical volcanism and active faults as natural risk factors for Armenia and adjacent countries. *Journal of Volcanology and Geothermal Research* 113, 319–344.
- Karakhanian A, Jrbashyan R, Trifonov V, Philip H, Arakelian S, Avagyan A, Baghdassaryan H, Davtian V, 2006. Historical volcanoes of Armenia and adjacent areas: what is revisited?. *Journal of Volcanology and Geothermal Research*, 155: 338-345
- Karakhanian A, Jrbashyan R, Trifonov V, Philip H, Arakelian S, Avagyan A, Baghdassaryan H, Davtian V, Ghokassyan Y, 2003. Volcanic hazards in the region of the Armenian nuclear power plant. *Journal of Volcanology and Geothermal Research*, 126: 31-62
- Lambert, R.S.J., Holland, J.G., Owen, P.F., 1974. Chemical Petrology of a suite of calc-alkaline lavas from Mt. Ararat, Turkey. *Journal of Geology* 82, 419–438.
- Pearce, J.A., Bender, J.F., De Long, S.E., Kidd, W.S.F., Low, P.J., Güner, Y., Şaroğlu, F., Yılmaz, Y., Moor bath, S., Mitchell, J.J., 1990. Genesis of collision volcanism in Eastern Anatolia Turkey. *Journal of Volcanology and Geothermal Research* 44, 189–229.
- Sapper, K., 1917. Katalog der Geschichtlichen Vulkanausbrüche. Strasbourg: Karl J Trubner, 358 p
- Yılmaz, Y, Güner, Y., Şaroğlu, F, 1998. Geology of the Quaternary volcanic centers of the East Anatolia. *Journal of Volcanology and Geothermal Research* 85,173-210.